

AJÁNLÁSOK

A BIZOTTSÁG (EU) 2018/177 AJÁNLÁSA

(2018. február 2.)

a tagállamok közötti, a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendelet 13. cikke szerinti szolidaritási mechanizmus alkalmazására vonatkozó műszaki, jogi és pénzügyi megállapodásokba foglalandó elemekről

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről és a 994/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2017. október 25-i (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendelet 13. cikkének (12) bekezdésére ⁽¹⁾,

mivel:

- (1) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 194. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy az Unió energiapolitikájának célja – a tagállamok közötti szolidaritás szellemében – az energiaellátás biztonságának garantálása az Unión belül.
- (2) A földgázellátás biztonságáról szóló rendelet célja, hogy fokozza a tagállamok közötti szolidaritást és bizalmat, valamint lehetővé tegye, hogy a belső gázpiac a kínálat beszűkülése esetén is a lehető legtovább működhessen.
- (3) A rendelet első alkalommal vezet be szolidaritási mechanizmust a tagállamok között annak érdekében, hogy az Unión belül mérsékeljék a súlyos vészhelyzetek hatásait, valamint biztosítsák, hogy a gáz eljuthasson a szolidaritási alapon védett felhasználókhoz.
- (4) A szolidaritási mechanizmus végrehajtásához szükséges intézkedések elfogadásakor a tagállamoknak kétoldalú megállapodásaik keretében számos műszaki, jogi és pénzügyi kérdéssel kell megegyezniük, és azokat ismertetniük kell a vészhelyzeti terveikben.
- (5) A Bizottság – annak érdekében, hogy segítse a tagállamokat a végrehajtásban – a gázkoordinációs csoporttal való konzultációt követően kidolgozta ezt a nem kötelező erejű iránymutatást az ilyen megállapodásokba foglalandó legfontosabb elemekről,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

1. A tagállamoknak követniük kell az ezen ajánlás mellékletében foglalt, jogilag nem kötelező erejű iránymutatásokat. Ezen iránymutatások segítséget kívánnak nyújtani a tagállamok számára az (EU) 2017/1938 rendelet 13. cikke szerinti szolidaritási kötelezettségek teljesítése céljából szükséges műszaki, jogi és pénzügyi intézkedések bevezetéséhez, és azoknak a rendelet szerint kidolgozandó vészhelyzeti tervben való ismertetéséhez.
2. Ezt az ajánlást az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ki kell hirdetni.

Kelt Brüsszelben, 2018. február 2-án.

a Bizottság részéről
Miguel ARIAS CAÑETE
a Bizottság tagja

⁽¹⁾ HL L 280., 2017.10.28., 1. o.

MELLÉKLET

I. BEVEZETÉS

Az (EU) 2017/1938 rendelet (a továbbiakban: a rendelet) a szolidaritás elvét átülteti a gyakorlatba, és létrehozza a tagállamok közötti szolidaritási mechanizmust, amely akkor lép működésbe, ha teljesülnek a vonatkozó rendelkezésekben meghatározott feltételek. A szolidaritás egy végső eszközként alkalmazandó mechanizmus: a szolidaritás szellemében lehetővé teszi, hogy a gáz zavartalanul eljuthasson a legkiszolgáltatottabbakhoz. A rendelet 2. cikkének 6. pontjában „szolidaritási alapon védett felhasználóként” meghatározott háztartási felhasználók és egyes alapvető szolgáltatók tartoznak ide.

1. Szolidaritási mechanizmus

Ha valamely tagállam szolidaritást kér, a szolidaritási mechanizmus értelmében a többi, közvetlen összeköttetésben lévő tagállam köteles a szolidaritási alapon nem védett belföldi felhasználókkal szemben elsőbbséget biztosítani a szolidaritást kérő tagállamban található, szolidaritási alapon védett felhasználók ellátásának. Erre csak akkor van szükség, ha a piac nem képes a szükséges gázmennyiséget szállítani ⁽¹⁾. A valamely tagállam által nyújtható segítség határai a következők:

- a rendelkezésre álló rendszerösszekötő kapacitás;
- a szolidaritási alapon védett saját felhasználóinak ellátásához szükséges gáz mennyisége, amennyiben a gázellátásuk veszélybe kerül;
- saját gázhálózatának biztonsága; valamint
- bizonyos országok esetében a kritikus jelentőségű gázüzemű erőművek gázellátása a villamosenergia-ellátás biztonságának megőrzése érdekében.

A szolidaritást – végső intézkedésként – a kérő tagállam csak akkor veheti igénybe, ha a piac a szolidaritási alapon védett felhasználók szükségleteinek kielégítéséhez sem a kérő tagállamban, sem pedig a szolidaritást esetlegesen nyújtó tagállamokban nem kínálja a szükséges gázmennyiséget, beleértve a nem védett felhasználók által önkéntesen felajánlott mennyiségeket is. Ezenkívül előbb még ki kell méríteni a kérő tagállam vészhelyzeti tervében szereplő intézkedéseket, ideértve a szolidaritási alapon védett felhasználók szintjéig terjedő kényszerkorlátozásokat is. A szolidaritás igénybevételének szigorú feltételei ellenére a mechanizmus a háztartások és az alapvető szociális szolgáltatók számára a biztos és zavartalan gázellátás biztonságát nyújtja.

Ilyen körülmények között valószínűleg a szolidaritást esetlegesen nyújtó tagállamban is bevezettek már vagy bevezetni készülnek nem piaci intézkedéseket vagy korlátozásokat. Ellenkező esetben még mindig rendelkezésre állna bizonyos mennyiségű gázkinálat, és a gáz az árjelzéseket követve (feltételezve meglétüket) még mindig áramolhatna oda, ahol arra szükség van anélkül, hogy igénybe kellene venni a szolidaritást. A szolidaritási mechanizmus tulajdonképpen a megmaradt gáz ugyanazon integrált európai gázpiacon belüli ideiglenes átirányítását jelenti az egyik tagállam szolidaritási alapon nem védett felhasználóitól egy másik tagállam szolidaritási alapon védett felhasználóihoz. Szolidaritás csak akkor nyújtható, ha a gázhálózat még képes a gáz megbízható átirányítására és szállítására ⁽²⁾.

A szolidaritás jogi, műszaki és pénzügyi kérdéseivel foglalkozó kétoldalú megállapodás különböző elemeit részben már a rendelet 13. cikke is tartalmazza. A tagállamoknak kétoldalú megállapodásaikban ezenfelül minden szükséges elemről és részletről meg kell állapodniuk, hogy a szolidaritási mechanizmus működésbe hozásában érintettek számára egyértelműséget és biztonságot kínáljanak. E megállapodásokat ismertetni kell a vonatkozó vészhelyzeti tervekben; bele kell foglalni különösen az ellentételezési mechanizmust vagy legalább annak összefoglalóját.

A rendelet 13. cikkében meghatározott ellentételezés sokrétű. Kiterjed a gázzal kapcsolatos fizetésre és a szolidaritást kérő tagállamban található, szolidaritási alapon védett felhasználóknak szállított gázhoz kapcsolódó

⁽¹⁾ Lásd a rendelet 2. cikkének 6. pontját és 13. cikkét.

⁽²⁾ Ezért a vészhelyzeti tervben szereplő intézkedéseknek biztosítaniuk kell, hogy a szolidaritást kérő tagállamon belüli földgázpiaci szállítási rendszer technikailag képes legyen fogadni a beáramló földgázt (pl. megfelelő mértékű vezetékvezeték áll rendelkezésre), ha a szolidaritási intézkedés életbe lép a vészhelyzet előrehaladott szakaszában.

többletköltségekre (például a szállítási költségekre), valamint a szolidaritást nyújtó tagállamban található felhasználóknak a korlátozásért járó kifizetésekre is. Ezen iránymutatások alkalmazásában e tágabb értelemben vett ellentételezés az úgynevezett „szolidaritási ellentételezés”. A korlátozások által okozott károkért fizetett ellentételezés az úgynevezett „korlátozásért járó ellentételezés”.

A szolidaritás megfelelő működésének több feltétele van.

Először is, ameddig csak lehet, piaci alapú intézkedésekhez kell folyamodni. A tagállamoknak minden erőfeszítést meg kell tenniük annak érdekében, hogy létrehozzanak egy olyan mechanizmust vagy platformot, amely lehetővé teszi az önkéntes keresletoldali választételezéseket. Ez a lehetséges szolidaritást nyújtó és kérő tagállamoknak ugyanúgy az érdekében áll, mivel az alternatív megoldás az, hogy a nem piaci intézkedéseket – például a kényszerű tüzelőanyag-váltást vagy a felhasználókra vonatkozó korlátozásokat – korai szakaszban kell bevezetni. Ez összhangban van a rendeletben foglalt azon általános elvvel is, amelynek értelmében a piac számára a lehető legnagyobb mozgásteret kell biztosítani a gázellátási problémák megoldásához.

Másodsor, lehetővé kell tenni, hogy a nagykereskedelmi árak szabadon mozogjanak, még vészhelyzet idején is; az árak befagyasztása vagy maximalizálása nem teszi lehetővé, hogy az árjelzések tükrözzék a további gázkeresletet, és így a gáz nem oda fog áramolni, ahol arra szükség van.

Harmadszor, az infrastruktúrákhoz való határon átnyúló hozzáférést a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel⁽¹⁾ összhangban mindenkor, még vészhelyzet esetén is műszakilag biztonságosan fenn kell tartani. Az egyes tagállamokon belüli műszaki akadályoktól függően a megállapodásoknak biztosítaniuk kell, hogy a rendszerösszekötők, az LNG-terminálok, a föld alatti gázáramlók létesítmények, az elosztó központok és a keresletoldali ajánlatok adott esetben a határon túlról is teljesen hozzáférhető legyenek a piaci szereplők számára. Ez késleltetni fogja a szolidaritás igénybevételét az ellátási nehézségekkel küzdő tagállamban.

Negyedszer, a tagállamokat arra ösztönzik, hogy működjenek együtt a vészhelyzet különböző szakaszaiban. A korai szakaszban folytatott hatékony együttműködés késleltetheti a szolidaritási mechanizmus elindításának szükségességét. Megakadályozná továbbá az összeköttetésben lévő piacokon az esetlegesen eltérő gázárak kialakulását (pl. a korlátozások által érintett felhasználói csoportok esetében a kieső terhelés értékét követve), valamint a szolidaritás (nyújtása) tekintetében visszatartó erőként működne.

2. Jogalap

A rendelet 13. cikkének (12) bekezdése értelmében a Bizottság a gázkoordinációs csoporttal folytatott konzultációt követően 2017. december 1-jéig jogilag nem kötelező erejű iránymutatást köteles kibocsátani a műszaki, jogi és pénzügyi megállapodás alapvető elemeire vonatkozóan. Az iránymutatásnak különösen ki kell terjednie arra, hogy miként kell a gyakorlatban alkalmazni a 13. cikk (8) és (10) bekezdésében foglalt elemeket.

3. Az iránymutatás hatálya

A rendelet 13. cikke a szolidaritási mechanizmus több olyan elemét és szempontját meghatározza, amelyről meg kell egyezni és bele kell foglalni a kétoldalú megállapodásokba. Ahhoz, hogy e kérdésekkel, valamint az ilyen megállapodásokba foglalandó esetleges további elemekkel kapcsolatban hasznos iránymutatással szolgálhassunk, először is jobban meg kell ismernünk a szolidaritást esetlegesen kiváltó helyzetet, valamint azokat az erőfeszítéseket és alapelveket, amelyek megakadályozhatják, hogy egyáltalán ilyen helyzet alakuljon ki. A jelenlegi nem kötelező erejű iránymutatásnak nem célja és nem is lehet célja, hogy minden tagállam számára megfelelő kimerítő és előíró jellegű felsorolással szolgáljon, mivel biztosítani kell számukra, hogy a kapacitásukhoz, meglévő keretrendszerükhöz, helyzetükhöz és prioritásaikhoz mérten szabadon kiválaszthassák a számukra legmegfelelőbb megoldásokat. Inkább a szükséges és lehetséges elemek együttesének használatát ajánlja, és bemutatja az egyes szolidaritási intézkedések lehetséges alkalmazásának módját, valamint példákkal és bevált gyakorlatokkal szolgál.

A javasolt megközelítés értelmében a tagállamoknak lehetőleg a meglévő nemzeti keretrendszereket és eljárásokat kell igénybe venniük, vagy a szolidaritás céljainak eléréséhez szükséges mértékben ki kell őket igazítaniuk. Ez magában foglalhatja például a keresletoldali intézkedések tekintetében meglévő platformok vagy a felhasználók ellentételezésére szolgáló meglévő mechanizmusok igénybevételét is.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 715/2009/EK rendelete (2009. július 13.) a földgázszállító hálózatokhoz való hozzáférés feltételeiről és az 1775/2005/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 211., 2009.8.14., 36. o.).

II. JOGI, MŰSZAKI ÉS PÉNZÜGYI RENDELKEZÉSEK

1. Jogi rendelkezések

A jogi rendelkezések célja, hogy jobbiztonságot nyújtsanak a szolidaritási helyzetben gázt szállító vagy átvevő minden érintett fél számára. A szolidaritási mechanizmus alkalmazásában érintett tagállamoknak tanácsos egyértelmű, átlátható és hatékony jogi intézkedéseket bevezetniük, hogy az érdekelt felek ismerjék a határon átnyúló szolidaritásra vonatkozó szabályokat és eljárásokat.

A rendelet 13. cikkének (10) bekezdése értelmében az összeköttetésben lévő tagállamok között intézkedéseket kell bevezetni. Jelenleg vannak olyan tagállamok, amelyek fizikailag nincsenek összeköttetésben semelyik másik tagállammal sem ⁽¹⁾, a tagállamok egy csoportja ugyan összeköttetésben áll egymással, azonban a többi tagállammal nem ⁽²⁾, és több olyan tagállam is van, amelyek közös határral rendelkeznek vagy egy kizárólagos gazdasági övezetbe tartoznak, azonban közvetlenül nem állnak összeköttetésben egymással ⁽³⁾. Ez a helyzet a jelenleg fejlesztés alatt álló összeköttetésekre vonatkozó infrastrukturális projekteknek köszönhetően megváltozhat. Amennyiben az összeköttetéseket 2018. december 1. után kapcsolják be a hálózatba, az érintett tagállamoknak mihamarabb be kell vezetniük a 13. cikk (10) bekezdésében meghatározott jogi, pénzügyi és műszaki intézkedéseket.

1.1. *Érintett tagállamok és a harmadik országok meghatározása (13. cikk (2) bekezdés)*

A szolidaritási mechanizmus által érintett tagállamok a következők:

- a szolidaritást kérő tagállam; valamint
- minden olyan tagállam, amely közvetlen összeköttetésben van a szolidaritást kérő tagállammal.

A közvetlen összeköttetésben lévő valamennyi tagállamnak előzetesen kétoldalú megállapodást kell kötnie a szolidaritási mechanizmus igénybevételéről, kivéve, ha a rendelet e kötelezettség alóli mentességről rendelkezik. Ha egynél több tagállam tud szolidaritást nyújtani, a kérelmező tagállamnak mindegyikkal konzultálnia kell, és mindegyiktől ajánlatot kell kérnie a szolidaritási alapon védett felhasználók ellátásához szükséges gázmennyiségekre vonatkozóan. Minden ilyen ajánlat gyakorlati formába önti az előzetesen megkötött kétoldalú megállapodásba foglalt gázár-megállapodást. Ez a megállapodás hivatkozhat a piaci árra vagy a gázár kiszámítására szolgáló, elfogadott módszertanra. Amikor a szolidaritást kérő tagállam kiválaszt egy vagy több ajánlatot, meghatározza az(oka)t a tagállamo(k)a)t, amely(ek) valóban részt vesznek a szolidaritás nyújtásában.

Ideiglenesen felfüggesztik a többi olyan tagállam kötelezettségét, amely képes lenne szolidaritást nyújtani, azonban nem fogadták el az ajánlatát. Ha tovább romlik a válsághelyzet, az ajánlatokat kérő tagállam bármikor szolidaritásért fordulhat hozzájuk. A kérelmet azonban újra be kell nyújtani, tekintve, hogy a körülmények idővel valószínűleg megváltoznak (például változhat a gáz ára vagy csökkenhet az esetlegesen rendelkezésre álló mennyiség). Az ilyen kérést kapó tagállamnak a helyzetben (a föld alatti tárolókban található gáz mennyisége, áramlások, hőmérséklet, fogyasztás stb. kapcsán) bekövetkező változásokra tekintettel tanácsos frissítenie az ajánlatát. Következésképpen folyamatosan tájékoztatni kell a kérelmező tagállamban uralkodó helyzetről azokat a tagállamokat, amelyek kötelezettségét ideiglenesen felfüggesztették. A Bizottság szorosan figyelemmel fogja kísérni a szolidaritásban részesülő tagállamban uralkodó helyzetet.

Adott esetben a közvetlen összeköttetésben lévő tagállamok fogalma a harmadik országon keresztüli összeköttetésre is kiterjed. Ebben az esetben a szolidaritás kéréséhez való jog és a szolidaritás nyújtására vonatkozó kötelezettség a tagállamok között meglévő megállapodásoktól és az érintett harmadik ország beleegyezésétől függ. A tagállamok közötti megállapodásban fel kell tüntetni, hogy a harmadik országnak kötelezettséget kell majd vállalnia arra, hogy a szolidaritás nyújtásának ideje alatt továbbítja a területén keresztül szállított gázmennyiséget. E kötelezettségvállalás nélkül a szolidaritás nem biztos, hogy megvalósulhat.

⁽¹⁾ Ciprus, Finnország és Málta.

⁽²⁾ Észtország, Lettország és Litvánia.

⁽³⁾ Lengyelország–Litvánia, Finnország–Észtország, Finnország–Svédország, Málta–Olaszország, Ciprus–Görögország, Magyarország–Szlovénia, Lengyelország–Cseh Köztársaság, Lengyelország–Szlovákia, Franciaország–Olaszország.

1.2. Szolidaritás iránti kérelem

A válsághelyzetek gyors válaszigényét kívánják meg. A szolidaritás iránti kérelmet ezért rövid és szabványos formában kell megfogalmazni, belefoglalva a minimálisan szükséges információkat. Ideális esetben a kétoldali megállapodást kötő tagállamok egy sablonról is megállapodhatnak, és mellékletként csatolhatják a megállapodáshoz. A szolidaritási kérelemre adott hatékony válaszhoz várhatóan minimálisan a következő információkra van szükség:

- a szolidaritást kérő tagállam megnevezése, beleértve a felelős szervezet és a kapcsolattartó személy(ek) megnevezését;
- a szállítási rendszer-üzemeltető vagy (adott esetben) a piaci területi igazgató, valamint a felelős kapcsolattartó személy(ek) megnevezése;
- a kért gáz mennyisége (közös elfogadott mértékegységben kifejezve);
- gáznyomással kapcsolatos információk;
- az előnyben részesített leszállítási pont(ok) szolidaritást kérő tagállam általi megjelölése;
- ajánlat(ok) kérése, amely tartalmazza az árat (lásd a 3.1. szakaszt), a mennyiséget, a leszállítási pontokat és a szállítás időpontját;
- az első lehetséges szállítási időpontnak és az ellátás biztosítása várható időtartamának a megadására vonatkozó kérés (megadva a várható időtartamot, amelynek során a megkeresett tagállam szolidaritást fog nyújtani);
- a kérelmező tagállamnak a szolidaritási ellentételezés fizetésére irányuló kötelezettségvállalására való hivatkozás.

A megkeresett tagállamok által adandó válaszokra kidolgozott sablon biztosíthatja a szolidaritás keretében kínált mennyiségek és feltételek könnyebb összehasonlíthatóságát és megértését. A sablon a kétoldali megállapodás tagállamok általi megkötésekor előre kitölthető lenne a már ismert információkkal, és azt csatolni lehetne a vonatkozó vészhelyzeti tervhez.

1.3. A szolidaritási folyamat kezdete és vége

A szolidaritás iránti kérelem a kérelem benyújtásának pillanatától érvényes, és kiváltja a szolidaritásnyújtásra vonatkozó kötelezettséget. Ezt nem érinti a Bizottság által a rendelet 11. cikkének (8) bekezdése szerint azzal kapcsolatban végzett ellenőrzéseket, hogy a vészhelyzeti szolidaritást kérő tagállam általi kihirdetése indokolt volt-e és meghozták-e a vészhelyzeti tervben felsorolt fellépések végrehajtásához szükséges intézkedéseket. A Bizottságnak öt nap áll a rendelkezésére, hogy elvégezze ezt az ellenőrzési eljárást. Nem valószínű, hogy valamely tagállam szolidaritást fog kérni a vészhelyzet kihirdetésétől számított öt napon belül, mivel rendszerint eltart egy ideig, hogy a gázellátással kapcsolatos probléma elérje azt a szintet, amely indokolja az ilyen kérést. Ha ez megtörténik, a Bizottság által végzett, a vészhelyzet megállapításának igazolására irányuló ellenőrzések még mindig folyamatban lesznek. Az ilyen folyamatban lévő ellenőrzések azonban nem befolyásolhatják a szolidaritási kérelem érvényességét.

A messzemenő következmények és a szolidaritási mechanizmus elindítása előtt teljesítendő szigorú feltételek miatt nagyon csekély annak a veszélye, hogy indokolatlan szolidaritás iránti kérelem benyújtása révén visszaélnek a szolidaritási mechanizmussal; e feltételek pedig a következők:

- a vészhelyzeti tervben előírt valamennyi vészhelyzeti intézkedés alkalmazása; valamint
- a szolidaritást kérő tagállamban található, szolidáris alapon nem védett felhasználók korlátozása.

Amennyiben a bizottsági ellenőrzések során arra a következtetésre jutnak, hogy a szolidaritás iránti kérelem nem volt indokolt, az indokolatlan kérelmet benyújtó és a közvetlen összeköttetésben álló szomszédos országoktól segítségben részesülő tagállam fizetni fog az átvett gázért, és emellett megtéríti a segítséget nyújtó tagállamok többletköltségeit is.

A szolidaritás nyújtására vonatkozó kötelezettség megszűnik, ha:

- a Bizottság az ellenőrzési eljárást követően arra a következtetésre jut, hogy a vészhelyzet kihirdetése a továbbiakban már nem indokolt;

- a szolidaritást kérő tagállam arról tájékoztatja a szolidaritást nyújtó tagállamokat, hogy ismét képes gázzal ellátni a szolidaritási alapon védett saját felhasználóit; valamint
- a szolidaritást nyújtó tagállam a továbbiakban nem tudja ellátni a szolidaritási alapon védett saját felhasználóit.

Arra is lehetőség van, hogy az eredetileg szolidaritást kérő tagállam a területén folyamatosan fennálló akut gázválság ellenére úgy döntsön, hogy lemond arról a jogáról, hogy szolidaritást kérjen – például azért, mert nem tud fizetni.

1.4. Feladat- és felelősségi körök

A tagállamok vállalják a végső felelősséget a szolidaritási mechanizmus működéséért. Ez magában foglalja különösen a szolidaritás kérésére irányuló döntést és annak átfogó nyomon követését, hogy a konkrét feladatokért felelős szervezetek hogyan működtetik a mechanizmust. A rendelet nem írja elő külön új szervezetek létrehozását. A tagállamoknak tanácsos a felelősségi köröket meglévő szervezetekre vagy – különleges körülmények között – új szervezetekre ruházni, figyelembe véve azok szervezeti felépítését és válságkezelési és katasztrófaelhárítási tapasztalatait. A költségek csökkentése és kiváltképp a fix költségek elkerülése érdekében a tagállamok adott esetben a meglévő mechanizmusokra támaszkodhatnak. E tekintetben az a vezérelv, hogy a szolidaritás nyújtása hatékony és eredményes legyen.

Az e rendelet szerinti illetékes hatóságok felelnek a keretrendszer végrehajtásáért, és az érintett szereplők, például a szállítási rendszer-üzemeltetők, a nemzeti szabályozó hatóság és a gázipari vállalkozások számára egyértelmű feladat- és felelősségi köröket jelölnek ki. Az illetékes hatóságok a legalkalmasabbak arra is, hogy kidolgozzák a közvetlen összeköttetésben lévő tagállamok illetékes hatóságaival kötendő kétoldalú megállapodásokat. E megállapodások a későbbiekben a szolidaritás jogalapját képezhetik, ideértve a szolidaritás nyújtását követő ellentételezést és pénzügyi elszámolást is. A tagállamok vagy az illetékes hatóságok a legalkalmasabbak annak a feladatnak az ellátására is, hogy elküldjék vagy fogadják a szolidaritás iránti kérelmeket, a gázmennyiségekre vonatkozó ajánlatokat és értesítést küldjenek a szolidaritási kérelem felfüggesztése esetén. Az ellentételezéshez kapcsolódó végső pénzügyi felelősséget szintén a tagállamnak kell viselnie.

Az egyes tagállamokon belüli műszaki és jogi korlátokra tekintettel a nemzeti szabályozó hatóságok a legalkalmasabbak arra, hogy az általuk előzetesen kidolgozott és a vészhelyzeti tervben közzétett módszertan alapján lefolytassák az ellentételezési költségek kiszámítására vonatkozó eljárást, de legalábbis részt kell venniük benne. Az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége is bevonható ezen eljárásba. A szükséges gázmennyiség szállításáról lehetőleg a szállítási rendszer-üzemeltetőknek kell gondoskodniuk, méghozzá költséghatékony módon.

A szállítási rendszer-üzemeltetők (vagy a rendszer-egyensúlyozásért felelős szervezet) vannak leginkább abban a helyzetben, hogy szolidaritás alkalmazása esetén vállalják az összes műszaki részlet összehangolásával és az összes szükséges operatív intézkedés végrehajtásával kapcsolatos felelősséget. A szolidaritást nyújtó tagállam érintett szervezete a gáz iránti igények összegyűjtéséért és a többletköltségekért felelős szervezet is lehet, amely ellenőrzi és átirányítja azokat a szolidaritásban részesülő tagállamban e feladatot ellátó szervezethez. E tekintetben hasznos lenne az egyablakos ügyintézés alkalmazása. A tagállamoknak tanácsos meghatározniuk, illetve megállapodniuk arról, hogy mely szervezet felel az ellátás korlátozásáért járó ellentételezéssel kapcsolatos igények összegyűjtéséért és átirányításáért.

A tagállamok közötti kétoldalú megállapodásokba foglalt, közvetítőre vonatkozó rendelkezés mindkét felet megnyugtathatja az ellentételezési költségek kifizetésével és kiszámításával kapcsolatban. A közvetítő segítene megoldani a fizetendő ellentételezés összegével kapcsolatban felmerülő nézeteltéréseket.

1.5. A kétoldalú megállapodások jogi formája

Nincs kifejezett követelmény a kétoldalú megállapodások jogi formájával kapcsolatban. A tagállamok szabadon megválaszthatják azt a jogi formát, amely a szolidaritási mechanizmus igénybevétele esetén megteremti az érintett tagállamok közötti jogokat és kötelezettségeket. A szolidaritás kéréséhez való jogot és a szolidaritás nyújtására vonatkozó kötelezettséget a rendelet 13. cikke határozza meg. A kétoldalú megállapodásokban fogják meghatározni, hogy ezeket az uniós jog alapján meghatározott jogokat és kötelezettségeket hogyan kell gyakorolni. A megállapodások jellegükből adódóan működési megállapodások, nem pedig politikai megállapodások. Végrehajtási célból első pillantásra elegendő lehet, ha az érintett hatóságok kötelező erejű adminisztratív megállapodást kötnek. Ez magában foglalhatja a meglévő kétoldalú szerződésekben foglalt rendelkezéseket, a szállítási rendszer-üzemeltetők közötti szerződéses megállapodásokat vagy a gázipari szervezetekre vonatkozó egyedi engedélyezési feltételeket, amennyiben azokat az érintett illetékes hatóságok felügyelik. Másrészt egy nem kötelező erejű jogi eszköz, mint az egyetértési megállapodás, nem lenne elegendő, mivel az nem teremt jogi kötelezettségeket a résztvevők között. Az egyetértési megállapodás formáját öltő megállapodások ezért nem tennének eleget a 13. cikkben foglalt, a szolidaritás jogilag kötelező rendszerének létrehozására irányuló követelményeknek, és a 13. cikk (10) bekezdésének végrehajtása szempontjából elégtelennek bizonyulhatnak.

2. Műszaki rendelkezések

A műszaki rendelkezések célja, hogy meghatározzanak minden olyan szükséges műszaki előírást és feltételt, amely a gyakorlatban lehetővé teszi a szolidaritási mechanizmus működését. Ehhez szükség lenne az adott gázinfrastruktúrák műszaki kapacitásával és korlátaival, valamint a szolidaritás szempontjából releváns, feltételezett maximális gázmennyiségekkel kapcsolatos információk előzetes kötelező megosztására, emellett pedig bizonyosságra lenne szükség, hogy nem állnak fenn olyan indokolatlan műszaki akadályok, amelyek megnehezítik a szolidaritást. Műszaki vagy más akadályok megléte esetén a tagállamokat arra ösztönzik, hogy határozzák meg és fogadják el azokat a kölcsönösen elfogadható megoldásokat, amelyeket akkor kell alkalmazni a rendszerösszekötő pontokon, ha a szolidaritási mechanizmus működésbe lép.

Az egyes tagállamokon belüli műszaki akadályoktól függően előfordulhat, hogy a gázrendszerekkel kapcsolatos ismereteik és a meglévő, határokon átnyúló együttműködési rendszereik alapján a szállításirendszer-üzemeltetők (vagy a rendszer-egyensúlyozásért felelős szervezet) vannak leginkább abban a helyzetben, hogy szolidaritás alkalmazása esetén vállalják az összes műszaki részlet összehangolásával és az összes szükséges operatív intézkedés végrehajtásával kapcsolatos felelősséget⁽¹⁾. Szolidaritási helyzetekben figyelembe kell venni e meglévő együttműködési rendszereket, megállapodásokat és tapasztalatokat, és ezek akár az ilyen helyzetek megoldásának alapjául is szolgálhatnak. Mindenesetre világos, átfogó keretet kell kiválasztani (ha már van ilyen) vagy létrehozni, a műszaki feltételeket is beleértve, annak érdekében, hogy a jobbiztonság garantálása mellett valósulhasson meg a szükséges együttműködés.

A tervekben szereplő műszaki adatok szükség szerint frissíthetők.

2.1. Műszaki megoldások és koordináció (13. cikk (10) bekezdésének c) pontja)

Az adott tagállam infrastruktúrájának különböző részeit illetően műszaki megoldások és intézkedések alkalmazhatók. Ez világos képet fog adni a rendelkezésre álló segítségnyújtásról, az adott műszaki akadályokról, valamint (adott esetben) pontosabban megbecsülhetők az egyes intézkedésekhez kapcsolódó költségek. Mivel az esetleges válsághelyzetek nagyon különbözőek lehetnek, fontos, hogy az igénybe vehető lehetőségek és eszközök széles tárháza álljon a szállításirendszer-üzemeltetők (vagy a rendszer-egyensúlyozásért felelős szervezet) rendelkezésére. A műszaki rendelkezések tartalmazhatják a műszaki megoldások tájékoztató jellegű, nem kimerítő felsorolását, hogy mindkét fél ismerje a vészhelyzet előtt és alatt szolidaritási célból meghozható lépéseket. A szolidaritási intézkedések hidraulikus szimulációja hasznos lehet az ilyen helyzetekre való felkészülés szempontjából.

Biztosítani kell majd az érintett szállításirendszer-üzemeltetők vagy piaci területi igazgatók, az elosztórendszer-üzemeltetők, a nemzeti vészhelyzet-koordinációs központok, az illetékes hatóságok és a szolidaritási alapon védett felhasználók gázellátásában érintett szervezetek közötti koordinációt. Ez azt jelenti majd, hogy az egyik tagállam keresletcsökkentéséből származó gáz a szolidaritást kérő, közvetlen összeköttetésben álló tagállam rendelkezésére bocsátható és oda szállítható. A szállításirendszer-üzemeltetőket, az elosztórendszer-üzemeltetőket, a nemzeti vészhelyzet-koordinációs központokat és a szolidaritási alapon védett felhasználók gázellátásában érintett egyéb szervezeteket időben be kell vonni a szolidaritási rendelkezésekről folytatott megbeszélésekbe, és lehetőség szerint meg kell bízni azzal, hogy működjenek együtt a szolidaritási intézkedések végrehajtása érdekében.

A szállításirendszer-üzemeltetőket a fel nem használt szállítási kapacitás kihasználására is fel kell jogosítani, függetlenül attól, hogy kiosztották-e vagy sem. A szállítási költségek ellentételezését minden esetben a megállapodott elvekkel összhangban kell megfizetni.

A szolidaritás működésbe lépésének megelőzése érdekében a lehető legtovább fenn kell tartani az elosztó központokhoz és más platformokhoz való hozzáférést, még vészhelyzetben is (a rendelet 13. cikkének (4) bekezdése). Következésképpen a hatékony határkeresztező áramlás lehetővé tétele érdekében folyamatos hozzáférést kell biztosítani az LNG-terminálokhoz, a tároló- és rendszerösszekötő kapacitáshoz, ideértve a kétirányú szállítást lehetővé tevő kapacitásokat is (13. cikk (10) bekezdésének c) pontja). Ezekkel a szempontokkal kifejezetten foglalkozni kell a megállapodásokban.

2.2. Gázmennyiségek vagy az azok megállapítására szolgáló módszertan (a rendelet 13. cikke (10) bekezdésének d) pontja)

A tagállamoknak az átláthatóság érdekében, illetve a megállapodásról folytatott tárgyalások megalapozásaként tájékoztatniuk kell a szomszédos tagállamokat (azaz a lehetséges szolidaritást nyújtó tagállamokat) arról, hogy

⁽¹⁾ A szállításirendszer-üzemeltetők már jelenleg is együttműködést folytatnak a szomszédos tagállamokon belüli rugalmas gázellátáshoz való hozzáférés terén. Némelyikük operatív egyensúlyozási megállapodást kötött a szomszédos szállításirendszer-üzemeltetőkkel. Ezek a megállapodások együttműködést tesznek lehetővé annak érdekében, hogy kielégítsék a fennmaradó rendszer-egyensúlyozási igényeket, ugyanakkor kezeljék a rövid távú kínálati sokkokat és jobban nyomon kövessék a betáplálási/kiadási áramlásokat.

elméletileg maximálisan mennyi gázra lehet szükségük, valamint a rendszer-összekötési kapacitás korlátairól. Mindazonáltal a szükséges, kért és rendelkezésre álló gáz pontos mennyisége csak akkor válik ismertté, ha a szolidaritást igénybe veszik. Az elméleti maximális gázmennyiség kiszámításához legalább a következő elemeket kell figyelembe venni:

- az érintett, szolidaritási alapon védett felhasználók;
- (adott esetben) az érintett kritikus jelentőségű, gázüzemű erőművek és a hozzájuk kapcsolódó gázmennyiségek; valamint
- a belföldi gáztermelés a gáztermelő tagállamokban.

E számítások elvégzéséhez az ellátási előírásokra vonatkozó, szolidaritási alapon védett felhasználókhöz igazodó forgatókönyvek jó kiindulópontként szolgálhatnak.

Minden tagállamnak a rendelet 2. cikkének 6. pontjában foglalt fogalommeghatározás használatával azonosítania kell a szolidaritási alapon védett felhasználóit és azok éves gázfogyasztását (átlagosan és a csúcsidőszakban).

A kritikus jelentőségű, gázüzemű erőművek és a hozzájuk kapcsolódó éves gázmennyiségek (a rendelet 13. cikke (1) bekezdésének második albekezdése) jelentős hatással lehetnek a szolidaritási célra rendelkezésre álló gázmennyiségre. A szolidaritást nyújtó tagállamban az említett gázmennyiségek korlátozzák a szolidaritás céljára rendelkezésre bocsátható mennyiséget; egyes átvevő tagállamokban a kritikus jelentőségű gázüzemű erőművek elsőbbséget élveznek a szolidaritási alapon védett felhasználókkal szemben, azonban a működésükhöz szükséges gázmennyiségek nem befolyásolják az esetlegesen kért mennyiségeket.

A megállapodásoknak tartalmazniuk kell a villamosenergia-rendszer szempontjából kritikus jelentőségűként azonosított azon gázüzemű erőművek részletes felsorolását (a rendelet 11. cikkének (7) bekezdése), amelyeket szolidaritás idején is el kell látni földgázzal. Ezt a listát kérésre a földgázpiaci szállítási rendszer-üzemeltetőknek és a villamosenergia-piaci átviteli rendszer-üzemeltetőknek egy értékelés alapján kell összeállítaniuk. A gázüzemű erőművek listájának kellően indokoltnak kell lennie, valamint igazolni kell, hogy ezen erőművek rövid távú leállása a villamosenergia-rendszer biztonságát fenyegetheti. Ezenkívül a tagállamok a lista ellenőrzésének és frissítésének gyakoriságáról való megállapodást is fontolóra vehetik.

Az egyedi válsághelyzetektől függően csak a megállapodásokban kritikus jelentőségűként azonosított erőművek által, szolidaritás kérése esetén igényelt gázmennyiségek minősülnek majd szükségesnek. Ez például egy bizonyos régióban található erőműveket érinthet. A szolidaritás nyújtását megelőzően, illetve annak során a tagállamok érintett szervezetei (szállítási rendszer-üzemeltetők, illetékes hatóságok) közötti kommunikáció keretében eseti információcserét kell folytatni a helyzettel kapcsolatban.

A gáztermelő tagállamoknak meg kell adniuk éves termelésüket.

A fent említett mennyiségek meghatározása történhet az egyes gáztermelési évek elején vagy bizonyos időközönként a rendelkezésre álló legfrissebb adatok vagy a frissített tervek alapján, illetve eseti alapon is.

2.3. A hálózatok működési biztonsága (a rendelet 13. cikkének (7) bekezdése)

A megállapodások tartalmazhatják a gázrendszer biztonságos és megbízható működésének biztosítása érdekében fenntartandó egyes gázhálózatokkal kapcsolatos műszaki lehetőségek vagy korlátok ismertetését. Ez fontos információt jelent mind a szállító, mind pedig az átvevő tagállam számára. A minimálisan feltüntetendő elemek a következők:

- A maximális kiviteli rendszerösszekötő kapacitás és azok a körülmények, amelyek esetén a szállítási rendszer-üzemeltető a maximális kiviteli kapacitást igénybe véve teljesíti az igényeket. Ilyen körülmények lehetnek például a következők: rendszernyomás, vezetékészlet, a gáz bizonyos betáplálási pontokon való rendelkezésre állása, illetve a gáztárolás szintje a kiviteli kapacitás megfelelő szintjével együtt. Ideális esetben ezeket a részleteket az egyes összeköttetési pontok vonatkozásában kell meghatározni.
- A maximális belföldi termelés és adott esetben a korlátozó tényezők. Belföldi termelés megléte esetében az egy bizonyos időtartamra megnövelhető. Az érdemleges lehetőségek és korlátozások is bemutatathatók.
- Adott esetben a harmadik országon keresztül rendelkezésre álló kapacitás és a megállapodás erre vonatkozó műszaki elemei (a rendelet 13. cikkének (2) bekezdése).

3. Pénzügyi rendelkezések

A pénzügyi rendelkezések azt hivatottak biztosítani, hogy a szolidaritási mechanizmus keretében szállított gázért megfelelő árat fizessenek. E rendelkezések kiterjedhetnek a költségek kiszámítására, a szolidaritási ellentételezésre (ideértve a korlátozásért járó ellentételezést is), valamint az érintett szervezetek által meghatározandó és létrehozandó fizetési eljárásokra.

A korlátozásért járó ellentételezést biztosító mechanizmusnak a piaci alapú megoldásokat, például az árveréseket vagy a keresletoldali válaszingtézkedéseket kell ösztönöznie (a rendelet 13. cikkének (4) bekezdése). E rendelkezésekben hivatkozni lehet a nemzeti vészhelyzetekhez kapcsolódó olyan mechanizmusokra is, amelyek közvetett módon segítik elő a szolidaritás nyújtását annak biztosítása révén, hogy a szolidaritást nyújtó tagállam piaca a lehető legtovább működjön. A pénzügyi rendelkezések nem vezethetnek be olyan nemkívánatos ösztönzőket, mint a gáz visszatartását vagy a vészhelyzet egy későbbi szakaszában bekövetkező áremelkedéssel kapcsolatos spekulációt, amelyek maguk is szolidaritás szükségességét idézhetik elő. A szolidaritási ellentételezésnek a ténylegesen felmerülő költségeket kell fedeznie; nem válhat nyereségforrássá a szolgáltató szervezet számára. A szolidaritást kérő tagállamnak a kapott gázért azonnal tisztességes árat kell fizetnie a szolidaritást nyújtó tagállam részére. Az utóbbi tagállam fogja meghatározni, hogyan kezeljék ezeket a pénzügyi összegeket, és azok hogyan illeszkedjenek a meglévő egyensúlyozási költségsemlegességet biztosító intézkedésekhez.

A vészhelyzet esetén korlátozott ellátásban részesülő felhasználóknak fizetett ellentételezés – függetlenül attól, hogy e korlátozás határon átnyúló szolidaritásnyújtási kötelezettségből vagy nemzeti vészhelyzetből fakad – minden esetben meg kell, hogy egyezzen a nemzeti jogban meghatározottal.

A fentiekre tekintettel a tagállamok a tisztán nemzeti vészhelyzetek esetére (azaz ha nem kérnek szolidaritást) fenntarthatják meglévő (korlátozásokhoz kapcsolódó ellentételezésekre vonatkozó) nemzeti mechanizmusait. Ez lehetővé teszi számukra, hogy eldöntsék, kívának-e vagy sem ellentételezést fizetni a korlátozott ipari tevékenységek tekintetében. Ha azonban valamely nemzeti vészhelyzet olyan helyzet kialakulásához vezet, amely határon átnyúló szolidaritást idéz elő, egyik lehetőségként a kérő tagállam által a segítséget nyújtó tagállam részére fizetett szolidaritási ellentételezést szétoszthatják a korlátozott ellátásban részesülő összes felhasználói csoport között, függetlenül attól, hogy a rájuk vonatkozó korlátozást a szolidaritás működésbe lépése előtt vagy után vezették-e be. Ez a lehetőség a szolidaritást nyújtó tagállamban kialakított rendszert követné, de lehetőség szerint a „kiesett terhelés értéke” típusú megközelítésen alapulna. Másik megoldásként a tagállamok dönthetnek úgy is, hogy a szolidaritásért kapott ellentételezést befizetik egy központi kezelt „szolidaritási alapba”. Ily módon a korlátozás tekintetében meglévő nemzeti ellentételezési mechanizmusok a tagállamok hatáskörében maradnak, ugyanakkor a különböző tagállami megközelítések nem vezetnek az adott országban található, korlátozott ellátásban részesülő felhasználói csoportokkal szembeni eltérő bánásmóddhoz határon átnyúló szolidaritásnyújtás esetén, amikor is kötelező szolidaritási ellentételezést fizetni.

A szolidaritási ellentételezés fő elemét a gázár és a segítséget nyújtó tagállamban az annak biztosításából fakadó többletköltségek jelentik, hogy a gáz a ténylegesen felmerülő költségeken lépje át a határt, amelyek megfizetését a segítséget nyújtó tagállam nemzeti jogi kerete teszi lehetővé.

A tagállam piaci fejlettségi szintjétől, a rendelkezésre álló intézkedésektől vagy a vészhelyzet adott szakaszától függően a gázár meghatározását illetően különböző megközelítéseket lehet követni és elfogadni a megállapodásokban. Fontos azonban, hogy a megállapodások egyértelműen meghatározzák, hogy milyen körülmények esetén alkalmazzák az elfogadott megközelítést, és azonosítsanak minden ismert, alkalmazandó paramétert (pl. a felárat, ha az utolsó ismert kereskedelmi felárat választják).

3.1. Gázárak

A pénzügyi rendelkezésekben meg kell említeni a szállított gáz árát és/vagy az ár megállapítására szolgáló módszertant, figyelembe véve a piaci műveletekre gyakorolt hatást (a rendelet 13. cikke (10) bekezdésének b) pontja). Ez utóbbi feltétel alatt olyan ár vagy módszertan érthető, amely nem torzítja a piacot, illetve nem teremt nemkívánatos ösztönzőket. A szolidaritási ellentételezés alapjaként szolgáló gázárát a szolidaritást nyújtó tagállamban (a piac vagy más eszközök révén) határozzák meg.

a) Piaci ár

Vezérelveként a gáz ára nem lehet alacsonyabb, mint a piaci ár, különben nemkívánatos ösztönzőt eredményezne. Ha az árat nem fagyasztják be és lehetővé teszik, hogy az dinamikusán kövesse a földgázpiaci keresletet és kínálatot, még vészhelyzet során is jelzést adhat. A fejlett piacokon a rendszerösszekötőkön keresztüli maximális gázáramlás a vészhelyzetben lévő tagállamoknak adott árjelzéseket követné. Ilyen körülmények között feltehetőleg nem lépett működésbe szolidaritás.

A kevésbé fejlett piacokon, ahol az árak vészhelyzetben nem feltétlenül alakulnak dinamikusán, eltérő intézkedések alkalmazására lehet szükség a gázárak megállapításához, azonban ezek még mindig lehetnek piaci alapúak. A szolidaritási alapon nyújtott gázra vonatkozó maximális referenciaár megfeleltethető az Unión belül valamely tőzsdén vagy virtuális kereskedelmi ponton bonyolított utolsó tranzakció/kereskedelmi ügylet árának egy annak megállapítására irányuló szabályozói ellenőrzést követően, hogy mennyire reális ez az ár. A tagállamok megállapodhatnak abban, hogy a gázárát egy adott elosztó központhoz kapcsolják.

A stratégiai tárolással rendelkező tagállamokban a tagállam vagy az illetékes hatóság dönt arról, hogy a vészhelyzet mely időpontjában fogja lehetővé tenni a gáz stratégiai tartalékból való felszabadítását. A tartalék felszabadítása idején (vagy közvetlenül előtte) érvényes „piaci” ár az átvevő tagállam által fizetendő ár ⁽¹⁾.

b) Közigazgatási árképzés/korlátozás

Piaci ár hiányában a gáz árának meghatározásához más megközelítésre lehet szükség, például a legközelebbi elérhető tőzsdén, virtuális kereskedelmi ponton vagy egy elfogadott elosztó központban jegyzett utolsó ismert piaci árra vagy piaci átlagára. Az átlagár a szállítást megelőző észszerű időszakot (pl. 5–7 napot) és a szállítást követő ezzel megegyező hosszúságú időszakot ölelheti fel felárral vagy felár nélkül. Másik megoldásként az utolsó ismert gázkereskedelmi vagy gázintézkedési ár – felárral vagy felár nélkül – szintén mutatóként szolgálhat. Az utolsó ismert ár és a korlátozott ellátásban részesülő felhasználókat érintő kiesett terhelés értéke közötti rész – ha van ilyen – megszüntetése érdekében felár vehető fontolóra ⁽²⁾. Az ár valamely másik tüzelőanyagból is levezethető, amelyre a szolidaritást nyújtó tagállamnak át kell állnia a szükséges mértékű földgáz felszabadítása érdekében.

A kiesett terhelés értékével kapcsolatos számítások felhasználhatók a korlátozott gázmennyiség árának meghatározásához, mivel feltételezhetjük, hogy az ipari felhasználók ismerik a rájuk vonatkozó értéket. Ez az érték az adott felhasználói csoport által a korlátozás miatt elvesztett hasznot tükrözi. E megközelítés alkalmazása esetén erről előzetesen tájékoztatni vagy értesíteni kell az illetékes hatóságot vagy a nemzeti szabályozó hatóságot. Rendszerint ez a nemzeti vészhelyzeti tervben szereplő korlátozási rendelkezésben is tükröződni fog. E megközelítés ráadásul megkönnyíti a különböző tagállamok „ajánlatainak” összehasonlítását is (lásd a rendelet 13. cikkének (4) bekezdését).

Végezetül érdemes lehet mérlegelni a nemzeti szabályozó hatóság vagy az illetékes hatóság által alkalmazott árképzési módszertant vagy egy helyettesítő – például a vételi opciók árának – használatát.

c) Fizetési hajlandóság

Észszerű lehet meghatározni azt a maximális összeget, amelyet szolidaritási helyzetben az egyes tagállamok készek fizetni a gázért. A maximális érték valószínűleg az adott tagállamban található, szolidaritási alapon védett felhasználók esetében kiesett terhelés értéke lenne. Amennyiben a gáz ára meghaladja ezt az értéket, a tagállamnak nem áll érdekében szolidaritási mechanizmus keretében gázt kérni. Ez az információ azonban nem feltétlenül képezi a megállapodás részét, illetve szerepel a tervekben.

3.2. Egyéb költségkategóriák

A pénzügyi rendelkezések bármilyen más költségkategóriára is kiterjedhetnek, ideértve az előzetesen megállapított intézkedésekhez kapcsolódó releváns és észszerű költségeket (a rendelet 13. cikke (8) bekezdésének b) pontja), amelyekre haladéktalan és méltányos ellentételezésnek kell vonatkozniuk (a 13. cikk (10) bekezdésének e) pontja). A többletköltségeket a minimumra kell korlátozni, és oda kell figyelni a kettős elszámolás elkerülésére, mivel a többletköltségek több eleme is tükröződhet már a gázárban. Feltételezhető, hogy a legtöbb többletköltség – a szállítási költségek kivételével – már tükröződik a gázárban.

a) Szállítási és kapcsolódó költségek

Az ellentételezésnek fedeznie kell a szállítási és kapcsolódó költségeket, például az LNG-szállítmány költségeit, az újragázosítással kapcsolatos díjakat stb. A tagállamok megállapodhatnak egymás között, hogy szükség esetén a szolidaritási mennyiségekre lekötik a szükséges kapacitásokat, hogy a szállításhoz kapcsolódó költségeket a szállítási rendszer-üzemeltetők szokásos eljárásainak alkalmazásával fizessék.

b) A stratégiai tartalékok felszabadításához vagy a tárolási kötelezettségekhez kapcsolódó költségek

Stratégiai tárolás esetében a stratégiai tartalék felszabadításának költsége figyelembe vehető az érintett gázmennyiségnél, hiszen azt előzetesen megállapították – kivéve, ha már tükröződik az gázárban.

Elvileg, ha a többletmennyiség stratégiai tartalékból való felszabadításának időpontjában rendelkezésre áll a piaci ár, az már tükrözi az ilyen intézkedéshez kapcsolódó többletköltséget – beleértve az előzetes megállapítás költségét is. Ellenkező esetben az adott pillanatban nem folyamodtak volna ehhez az intézkedéshez, hiszen még mindig rendelkezésre állna olcsóbb megoldás.

⁽¹⁾ Például Olaszországban a stratégiai tárolás 63/MWh áron történik; Magyarországon a stratégiai tárolás a felszabadítás előtti néhány napon a holland tőzsdén (Title Transfer Facility – TTF) jegyzett árhoz kapcsolódik, amelyre további felár vonatkozik.

⁽²⁾ Előfordul, hogy a felár a felszabadított földgázra vonatkozó „biztosítási értéket” fedezi. Az ipar szerint ez az érték 0,5 és 1 EUR/MWh között mozog.

Az ilyen nem piaci alapú ellátásbiztonsági intézkedésekhez kapcsolódó költségeket rendszerint a társadalomra hárítják, és a végfelhasználó számlájában jelenik meg. A költségekhez való elfogadott, arányos hozzájárulás – a szolidaritás céljából ily módon felszabaduló összegekkel összhangban – hozzáadódhat az átvevő tagállam által fizetendő többletköltségekhez.

A tárolási kötelezettségek azonban csak annyit írnak elő, hogy a téli időszak elején tároljanak el bizonyos mennyiségű gázt; ezt követően a tárolt gázt a piaci keresletre és árakra válaszul használják fel. Következésképpen a gázáron és a szállítási költségen felül semmilyen többletköltség nem kapcsolódhat a tárolt gáz felszabadításához. Mindenesetre figyelembe kell venni azokat a különleges megoldásokat, ahogy a tagállamok a stratégiai tartalékokat és a tárolási kötelezettségeket kezelik.

c) A szigorúbb ellátási előírások enyhítéséhez kapcsolódó költségek

A szigorúbb ellátási előírások normális mértékűre való enyhítésére vonatkozó kötelezettséget a rendelet írja elő, amikor valamely szomszédos tagállamban vészhelyzet áll elő, és az valószínűleg határon átnyúló hatással fog járni. Nincs kapcsolat a szigorúbb ellátási előírások enyhítése és a szolidaritás kérése között, azaz az ilyen intézkedésekhez kapcsolódó költségekre nem vonatkozik az ellentételezés.

d) A korlátozott ipari tevékenységek miatti károk (korlátozásért járó ellentételezés)

Az egyéb költségek az arra irányuló kötelezettségből fakadó költségekre is kiterjedhetnek, hogy ellentételezést kell fizetni a segítséget nyújtó tagállamban, többek között a korlátozott ipari tevékenység miatti károkért is. Az ilyen költségek beszámíthatók a költségek ellentételezésébe, ha a nemzeti szabályozási keret előírja, hogy a gázáron felül kötelező ellentételezést fizetni a korlátozott ipari tevékenység miatti károkért, ideértve a gazdasági károk megtérítését is. Az ezzel kapcsolatos számítási módszert bele kell foglalni a megállapodásba. Meg lehet állapodni arról, hogy a ténylegesen felmerülő ellentételezés összegét a szolidaritásban részesülő tagállamban szolidaritáson alapuló gázt használó szervezetekre hárítják át.

A korlátozott ipari tevékenység miatt felmerült károk költsége azonban csak akkor fedezhető ellentételezéssel, ha az nem jelenik meg a szolidaritást kérő tagállam által fizetendő gázárban; nem helyénvaló, hogy a szolidaritást kérő tagállamnak ugyanazon költségekért kétszer kelljen ellentételezést fizetnie.

e) A szolidaritást nyújtó tagállamban indított bírósági eljárások költsége

Egyéb költségek merülhetnek fel továbbá a bírósági, a választottbírói és a vitarendezési eljárások során felmerülő költségek megtérítésével kapcsolatban is, és ide tartozhat az említett eljárásokkal kapcsolatban felmerülő bármilyen olyan költség is, amelynek megtérítésére a szolidaritást nyújtó tagállam a szolidaritás nyújtásában érintett szervezetek tekintetében kötelezett (a rendelet 13. cikke (8) bekezdésének c) pontja). Az ilyen ellentételezést azonban csak akkor kell fizetni, ha bizonyítják a felmerülő költségeket.

A szolidaritásban részesülő tagállamtól kapott (elégtelen) ellentételezés miatt kialakult, valamely szolidaritást nyújtó tagállamot és valamely szervezetet érintő jogviták esetében garantálni kell, hogy az előbbi tagállamot megvédjék a szolidaritást nyújtó tagállam és a szervezet összjátékos magatartásával szemben. Adódhatnak olyan körülmények, amikor az érintett szervezet és a székhelye szerinti tagállam egymással szemben álló felekként bírósághoz fordul a magasabb gázárak vagy a szervezetnek járó nagyobb ellentételezés miatt, és a szolidaritást kérő tagállam kárára döntenek, amely még csak részt sem vett a jogi eljárásban. Kerülni kell az ilyen körülményeket.

A fenti helyzet eltér attól a helyzettől, amikor a szolidaritást nyújtó tagállamon belüli valamely társaság bírósági eljárást indít a szolidaritásban részesülő tagállam valamely szervezetével szemben a gázárak vagy a korlátozásért járó ellentételezés miatt. Ilyen helyzetben a vesztes társaságnak vagy szervezetnek kell megtérítenie a felmerülő költségeket.

3.3. A méltányos ellentételezés kiszámítási módjának megjelölése (a 13. cikk (10) bekezdésének f) pontja)

A méltányos ellentételezés kiszámításánál a következő módszerek vehetők figyelembe:

— A fenti szakaszban bemutatott összes elem egyszerű összeadása.

- A pénz időértéke: a fizetést azonnal teljesíteni kell. A tagállamok azonban az ellentételezés kapcsán megállapodhatnak egy kamatlábról is, amelyet – miután kiszámolták és elfogadták az ellentételezés pontos összegét – a szolidaritás nyújtását követő reális időtartam elteltével kell alkalmazni.
- Az eltérő pénznemet használó tagállamok közötti megállapodás az ellentételezés kiszámításának és megfizetésének alapjául szolgáló pénznemről, ideértve a vonatkozó árfolyamot is.

3.4. *Az összes releváns és észszerű költség ellentételezésének kiszámítása és az ellentételezés megfizetésének vállalása (13. cikk (3) bekezdése)*

Reálisan nézve, a szolidaritást nyújtó tagállamnak és az e tagállamon belüli szervezeteknek fizetendő pontos összeg kiszámítására valószínűleg csak valamikor a kért gáz szolidaritási mechanizmus keretében való leszállítását követően kerül sor. A tagállamok kétoldalú megállapodásaikban a gázár és a többletköltségek kiszámítására vonatkozó megközelítésről és egy realisztikus fizetési határidőről is megállapodhatnak.

A ténylegesen szállított gázmennyiségekre vonatkozó információt és az ellentételezés kiszámítása szempontjából lényeges minden egyéb információt el kell küldeni a szolidaritási gyakorlatban részt vevő tagállamok érintett kapcsolattartó személye(i) számára, hogy mindannyian elvégezhesék az ellentételezéssel kapcsolatos végső számításokat. Az információkat – az alkalmazott intézkedéstől függően – rendelkezésre bocsáthatja a szállítási-rendszer-üzemeltető, az elosztórendszer-üzemeltető, a tárolásirendszer-üzemeltető, a szállító vagy a területi piaci igazgató. Az ellentételezés kiszámításának feladata más, előre meghatározott szervezetre is átruházható.

3.5. *Fizetésre vonatkozó rendelkezések (a rendelet 13. cikke (8) bekezdésének utolsó albekezdése)*

Vezérelvként lehetőség szerint meg kell tartani az adott tagállamban meglévő, belföldi fizetésekre és ellentételezésre (vagy kiegyensúlyozó ügyletekre) vonatkozó eljárásokat és az ezzel kapcsolatban meglévő feladat- és felelősségi köröket, és a tagállamok közötti szolidaritás kapcsán felmerült ellentételezések kifizetésére is azokat kell alkalmazni. A tagállamok közötti megállapodásoknak arra kell összpontosítaniuk, hogy hogyan kapcsolhatók össze e meglévő nemzeti keretrendszerek, illetve hogyan hozható létre az azok közötti együttműködési felület. A szolidaritás jellege megkívánhatja, hogy a tagállam vagy az illetékes hatóság legyen a végső pénzügyi felelősséget viselő együttműködési felület.

3.6. *Feladat- és felelősségi körök: ki fizet kinek, illetve ki intézi a fizetést*

Ha még van lehetőség a segítő tagállamban önkéntes keresletoldali intézkedésekre, továbbra is biztosítani kell az érintett platformokhoz való hozzáférést és rendszer-összeköttetési kapacitást. Lehetővé kell tenni a határon túlról vásárlók részére, hogy a helyi vásárlókkal azonos módon fizethessenek a gázért, akár közvetlenül a gázipari vállalkozásnak vagy – ha a gázt valamely rendszer-egyensúlyozásért felelős szervezet szerzi be egy egyensúlyozó platformon keresztül – az említett platform esetében érvényes fizetési eljárások használatával ⁽¹⁾.

Ha korlátozást vezetnek be, a szolidaritást nyújtó tagállamon belül minden meglévő jogi keretrendszer, fizetési eljárás vagy a fizetések lebonyolításáért felelős hatóság igénybe vehető a valamely szomszédos ország által fizetett ellentételezésekhez, illetve ezek szükség szerint hozzáigazíthatók az ilyen kifizetésekhez.

A szolidaritás végső kedvezményezettje a háztartási felhasználó. Az igényeik kielégítésére szolgáló gázt a szállítási-rendszer-üzemeltető által kezelt határkeresztesző gázáramlásokra támaszkodva a szállító juttatja el, és végső soron az elosztórendszer-üzemeltető szállítja le. Korlátozás esetén a korlátozott ellátásban részesülő nem védett felhasználó földgázszállítóját biztosítani kell a folyamatos fizetésekről, figyelembe véve a szolidaritási mennyiségeket. E kifizetéseket a tagállam ellentételezési rendszerének megfelelően kell rendezni. A lehetséges feladat- és felelősségi körök a 1.4. pontban ismertetettek szerint oszthatók meg.

3.7. *A fizetési eljárás ismertetése és lépései*

A meglévő keretrendszerektől és a tagállamok által elfogadott, e keretrendszerek közötti együttműködési felületek jellegétől függően az elfogadott eljárásokat bele kell foglalni a megállapodásokba.

⁽¹⁾ Például a NetConnect Germany rövid távú kiegyenlítő szabályozási termékével a nyersanyagért a területi piaci igazgató által kezelt kijelölt számlán keresztül fizetnek.

Feltételezve, hogy a pénzügyi kérdéseket – különösen a szolidaritáson alapuló gáz szállítását követően felmerülő követelések nyomon követését, ellenőrzését és rendezését – tagállamközi szinten bonyolítják, a szolidaritást nyújtó tagállam érintett szervezete a szállított gázmennyiség és a megállapodott számítási módszer alapján kiszámítja az ellentételezés összegét, és fizetési követelését elküldi a szolidaritást kérő tagállam érintett szervezetének. A szolidaritáson alapuló gázt átvevő tagállam megerősíti a ténylegesen szállított gáz mennyiségét, ellenőrzi a számításokat és – ha nem emel kifogást – a megállapodott határidőn belül fizet. A tagállamokon belüli pénzügyi folyamat – például az ellentételezés szétosztása vagy a szolidaritási ellentételezés felszámítása – a nemzeti szabályokat követi (pl. azok közvetlenül alkalmazhatók az ajánlatot tevő vagy a korlátozott ellátásban részesülő szervezetekre, illetve a társadalomra háríthatók).

A megállapodásba bele kell foglalni a szolidaritási ellentételezés kiszámítására, a vizsgálat elvégzésére és a fizetés teljesítésére vonatkozó határidőket. Ugyanez vonatkozik az alkalmazandó jogra és a választottbírói lehetőségekre is, ha a szolidaritási mechanizmus alkalmazása jogvitákat vet fel.

III. KÖVETKEZTETÉS

A földgázellátás biztonságáról szóló rendeletnek köszönhetően az uniós energiapolitikában először vált valóra a tagállamok közötti szolidaritás iránti politikai szándék. Ezenkívül a rendelet a szolidaritást a nemzeti szinten alkalmazott fogalom szintjéről az egész Unióra kiterjedő, a legkiszolgáltatottabbakat szolgáló biztonsági háló szintjére emeli. A rendelet széles körű jogokat és kötelezettségeket vezet be, amelyek a háztartások és az alapvető szociális szolgáltatók számára a biztos és zavartalan gázellátás biztonságát nyújtják. Az e dokumentumban foglalt iránymutatás a lehetőségek széles tárházát kínálja a szolidaritási mechanizmus működtetésére, ugyanakkor a tagállamok továbbra is szabadon kiválaszthatják a számukra legmegfelelőbb megoldásokat.
